

**CONSIDERAȚII PRIVIND PREGĂTIREA ȘI DESFĂȘURAREA
ACȚIUNILOR BRIGĂZII MECANIZATE PE TIMPUL
EXECUTĂRII RETRAGERII**

**CONSIDERATIONS REGARDING THE PREPARATION AND
CONDUCTING RETROGRADE OPERATIONS OF MECHANIZED
BRIGADE**

*Colonel drd. Irinel APOSTOLESCU**

Rezumat: *Experiența conflictelor militare postbelice a evidențiat faptul că și în războiul modern vor fi frecvente situațiile în care forțe de valori diferite vor ajunge în poziția de a se retrage ca urmare a unor acțiuni anterioare nefavorabile. În concordanță cu noile exigențe ale conflictelor, vom evidenția faptul că acest concept a fost interpretat de-a lungul timpului și evident, retragerea este mereu uitată și mereu învățată de către fiecare generație.*

Cuvinte cheie: *operație, apărare, capacități militare, brigadă mecanizată.*

Abstract: *The experience of post-war military conflicts has highlighted the fact that even in modern warfare there will be frequent situations in which forces of different values will reach the position of withdrawing as a result of previous unfavorable actions. Consistent with the new demands of conflict, we will highlight the fact that this concept has been interpreted over time and obviously, withdrawal is always forgotten and always learned by each generation.*

Keywords: *operations, defense, military capabilities, mechanized brigade.*

”Dacă inamicul este puternic, iar eu sunt slab, mă retrag pentru moment și mă feresc de orice angajare – aceasta până când competența generalilor și eficiența trupelor vor fi din nou la egalitate¹”. Istoriografia militară universală consemnează multe exemple de retragere de pe câmpul de luptă, unele reușite, altele soldate cu mari pierderi de oameni și materiale de război, sau chiar cu înfrângerea totală.

Odată cu admiterea în cadrul Alianței Nord Atlantice, garanțiile de securitate ale României au crescut exponențial, bucurându-ne astăzi, poate, de

* Ministerul Apărării Naționale, Sibiu, România, E-mail: i_apostolescu@yahoo.com.

¹ Tzu, Sun, *Arta Războiului*, București, Editura Humanitas, 1998, p. 15.

cel mai solid mediu de securitate din istoria modernă. România dispune de protecția NATO, putând apela la cel mai puternic instrument al acestuia, și anume activarea articolului 5 al Tratatului Atlanticului de Nord, care prevede că „Părțile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, ..., va fi considerat un atac împotriva tuturor și, în consecință, sunt de acord cu efectuarea imediată ..., a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate...”². Așa cum reiese și din parcurgerea textului tratatului, deducem că o condiție principală pentru activarea articolului 5 îl reprezintă recunoașterea de către toate statele semnatare a existenței unui atac armat. La momentul 1949, când a luat ființă NATO, articolul 5 s-a dorit să reprezinte un garant al securității statelor semnatare împotriva unei agresiuni ce putea fi lesne dovedită prin dovezi ale desfășurării de forțe și angajarea sistemelor cinetice. Având în vedere principiul consensului decizional din cadrul Alianței, a dificultății descoperirii și mai ales atribuirii unei agresiuni în contextul războiului hibrid actual, un eventual agresor asupra integrității teritoriale a României își va masca cât mai bine indicii de pregătire a unei operații terestre, astfel încât, intervenția Alianței să fie tardivă, îndeplinind-și cel puțin obiectivul strategic de a dovedi ineficiența Alianței de a-și proteja teritoriul.

În acest context, condițiile de adoptare a retragerii reiese din analiza unui scenariu posibil a unei agresiuni armate asupra teritoriului României, până la activarea art. 5 al Tratatului de la Washington. Având în vedere că, cel puțin în faza incipientă, agresorul va deține inițiativa, acțiunile de luptă trebuie astfel pregătite și desfășurate, încât un eventual insucces al primelor operații să nu expună iremediabil grosul forțelor și să la permită să se regrepeze sau să se retragă pe alte aliniamente sau în alte zone.

Definirea conceptului operației de retragere

Ce rol poartă brigada mecanizată în paradigma operației de retragere? Deși retragerea, ca și acțiune de luptă, o regăsim în toate manualele de luptă începând cu eșalonul batalion, considerăm că, brigada mecanizată reprezintă eșalonul de bază pentru înțelegerea caracterului multidisciplinar al retragerii. Datorită existenței majorității capacităților

² Articolul 5 al Tratatului Nord-Atlantic, disponibil la: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm, accesat la 24.10.2021.

manevriere, de sprijin de luptă și de sprijin logistic, eșalonul brigadă, mai precis brigada mecanizată, reprezintă structura care poate desfășura eficient operația de retragere.

Din studiul literaturii de specialitate românești și străine, am dedus că retragerea este o acțiune complexă, care nu trebuie executată la întâmplare, ci în mod organizat și planificat, atunci când situația este compromisă, iar continuarea luptei nu mai este posibilă decât cu riscul înfrângerii. Retragerea trebuie să se adopte când aceasta ar duce la un grad cât mai sporit de eficiență în folosirea forțelor proprii. De asemenea, retragerea poate fi voită sau impusă, ea executându-se numai cu aprobarea sau la ordinul eșalonului superior, de aceea este necesară cunoașterea din timp a modului de executare a acestei operații.

Ca o definiție, pe care o putem avansa, „*retragerea este un procedeu de luptă care se aplică cu preponderență în cadrul operației defensive și limitat în cadrul operației ofensive, care se adoptă temporar, deliberat sau sub presiune, pentru scoaterea forțelor proprii de sub loviturile inamicului, înșelarea acestuia sau mascarea unei acțiuni viitoare*”³.

Locul și rolul operației de retragere

Pornind de la premisa că surpriza strategică a fost realizată, considerăm că ofensiva terestră și/sau maritimă va avea obiectiv limitat în sensul că potențialul agresor nu este interesat să cucerească întregul teritoriu național, ci doar să creeze condițiile necesare inițierii dialogului cu statele NATO, în vederea îndeplinirii unor obiective strategice la nivel regional sau chiar global. Astfel, putem presupune că presiunea adversarului va fi copleșitoare, dorind să realizeze, în timpul cel mai scurt, obiectivele propuse, sperând că Alianța nu reușește să reacționeze sau să organizeze și să ofere un răspuns adecvat.

Din punctul de vedere al forțelor proprii operația de apărare a teritoriului național trebuie să aibă printre obiectivele evidente și acela de a crea condițiile pentru intervenția eficientă a forțelor NATO. Prin urmare, adoptarea cel puțin temporară a retragerii, este o opțiune cât se poate de

³ Irinel Apostolescu, Lucrare de disertație cu tema: *Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011, p. 14.

În cel de al doilea caz (figura 2), unitățile sau marile unități, de regulă, nu și-au păstrat capacitatea de luptă sau au fost puse într-o situație dificilă, caz în care continuarea luptei nu a mai fost posibilă decât cu riscul unei înfrângeri totale. Ca urmare, ele au trebuit să rupă lupta independent sau sub acoperirea altor forțe și să se retragă în adâncime, pe un aliniament favorabil continuării luptei. În acest caz, prin retragere s-a asigurat sustragerea forțelor principale de sub loviturile inamicului, libertatea de manevră pentru regruparea acestora în adâncime și ocuparea aliniamentului de apărare în mod organizat. În această situație *scopul principal al retragerii* a fost scoaterea forțelor principale de sub focul inamicului și deplasarea lor în spate, fie pentru a le pune în ordine în vederea trecerii la apărare pe un nou aliniament, fie pentru îndeplinirea unei noi misiuni sau pentru refacerea capacității de luptă.

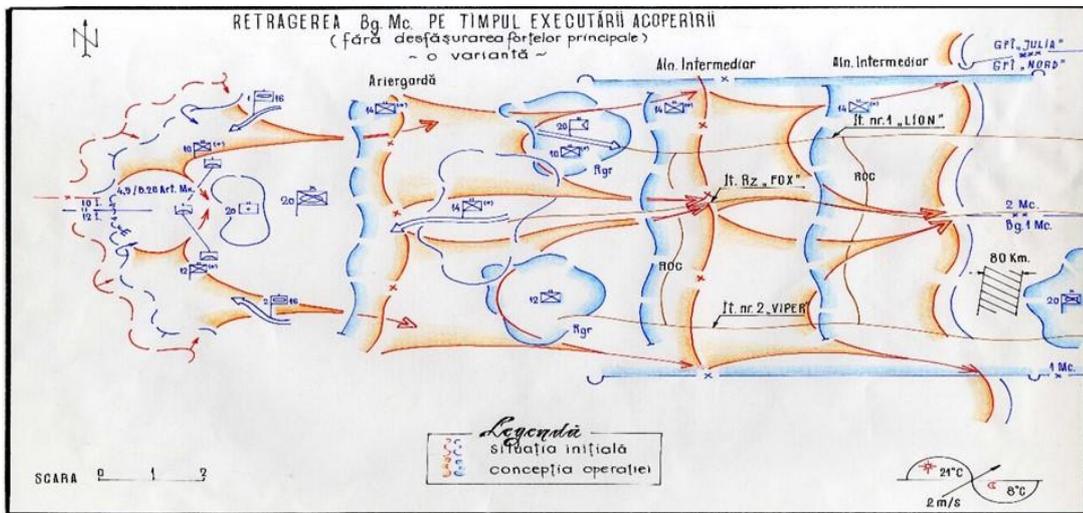

Figura 2. Exemplu de desfășurare a retragerii de către brigada mecanizată când structurile participante nu și-au păstrat capacitatea de luptă (sursa: Irinel Apostolescu, Lucrare de disertație cu tema: Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011)

Comanda și controlul operației de retragere

În toate operațiile de retragere, controlul și comanda fermă asupra elementelor proprii de manevră este o condiție esențială a reușitei. Comandanții care conduc operații de retragere planifică și coordonează operații de modelare pentru a mări posibilitatea reușitei. Aceste operații trebuie să aibă ca și obiective reducerea puterii de luptă a inamicului, câștigarea de timp pentru pregătirea unui aliniament de apărare sau manevrarea inamicul în zone sau dispozitive de luptă care să îl facă vulnerabil. Ca și în alte tipuri de operații, factorul spațial este extrem de important. Considerăm că libertatea de mișcare a inamicului trebuie limitată cât mai mult pentru a-i încetini înaintarea, folosindu-se în acest sens tragerile de artilerie, dar și sprijinul de aviație.

Consider că rolul comandantului în conducerea operației de retragere este esențial. Acesta poate combina diferite forme de operații de retragere în acțiuni simultane sau consecutive. De exemplu, replierea unei unități poate preceda retragerea alteia sau acțiunea de întârziere executată de o parte din forțe poate acoperi ambele operații. Sincronizarea acestor operații necesită o planificare detaliată, o coordonare continuă și o execuție precisă.

Aprecieri teoretice asupra retragerii

Din punct de vedere al acțiunii de ansamblu, retragerea îmbracă, cel mai adesea, aspectele manevrei de forțe și mijloace pentru mutarea, simultan sau succesiv, a eforturilor din față spre adâncime, cu desfășurarea a numeroase acțiuni de luptă. Retragerea începe de regulă cu ruperea luptei și desprinderea de inamic și, se continuă cu deplasarea forțelor până la aliniamentul stabilit, (marșul ar putea constitui procedeu dominant al retragerii). Subliniez faptul că, deplasarea spre înapoi trebuie foarte bine organizată și însușită de către structurile participante, executându-se la ordinul sau cu acceptul comandantului eșalonului superior, în ascuns și cu rapiditate. Direcțiile de retragere vor fi orientate spre înapoi, iar manevra va fi însoțită de executarea unor acțiuni de apărare pe aliniamente succesive, cu amenajări genistice care să favorizeze operația de apărare. Aceste acțiuni sunt desfășurate, fie de către forțele în contact cu inamicul, fie de către elementele de siguranță. Un rol important în executarea retragerii prin marș, îl are alegerea optimă, a momentului constituirii coloanelor și a locurilor de

dispunere în cadrul lor a unităților (structurilor) de sprijin de luptă, precum și a instalării dispozitivului de siguranță. De asemenea, în realizarea operației de retragere prin procedul deplasării spre înapoi (prin marș), o importanță deosebită o are timpul avut la dispoziție și organizarea coordonării acțiunilor⁴.

Un alt procedeu de realizare a operației de retragere, care are ca efect diminuarea ritmului de deplasare al inamicului, producându-i pierderi și împiedicându-l să execute urmărirea paralelă, îl constituie executarea retragerii pe aliniamente intermediare cu sau fără desfășurarea forțelor principale. Acest procedeu îi anulează adversarului avantajul mobilității ridicate.

Analizând cele două procedee, constatăm că ele au modalități de execuție specifice. Astfel în operația de retragere se poate folosi metoda întârzierii din poziții succesive (figura 3) sau metoda întârzierii din poziții intermediare (figura 4)⁵. Aceste metode se pot modifica în funcție de situație și pot fi folosite de către forța de întârziere separat sau combinat.

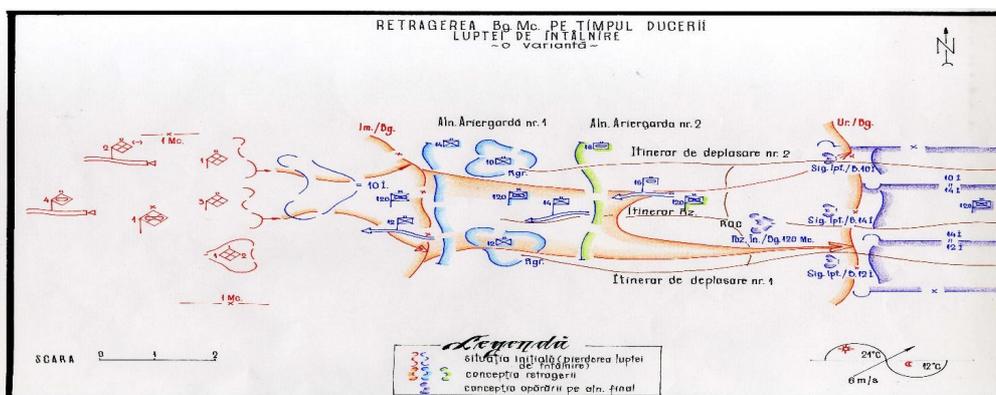

Figura 3. Exemplu de desfășurare a retragerii de către brigada mecanizată când structurile participante folosesc metoda întârzierii din poziții succesive (sursa: Irinel

⁴ Marius-Gill Ivănescu, *Lucrare de licență*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 42.

⁵ Irinel Apostolescu, *Lucrare de disertație* cu tema: *Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011, p. 23.

Apostolescu, Lucrare de disertație cu tema: Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011)

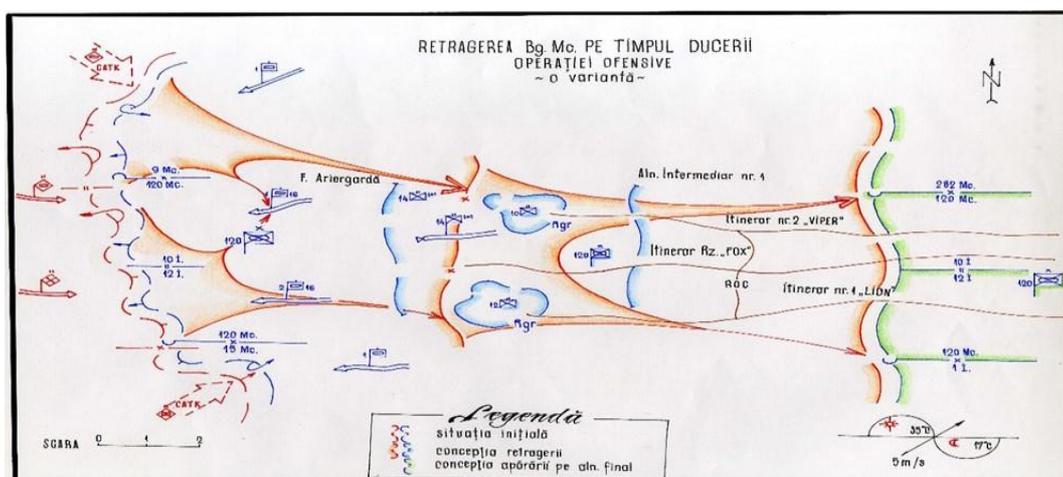

Figura 4. Exemplu de desfășurare a retragerii de către brigada mecanizată când structurile participante folosesc metoda întârzierii din poziții intermediare (sursa: Irinel Apostolescu, Lucrare de disertație cu tema: Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011)

Așa cum am arătat, retragerea este operația prin care forțele aflate în contact cu inamicul se eliberează singure în vederea îndeplinirii unei noi misiuni. Ea se poate realiza prin două modalități și anume „retragerea prin luptă și retragerea prin ruperea luptei”⁶.

Un model alternativ al actualului proces militar de luare a deciziei

Suntem cu toții familiarizați cu procesul militar de luare a deciziei sau altfel denumit MDMP. Cei care au lucrat în domeniul operațiilor militare cunosc punctele tari, dar mai ales punctele slabe ale acestui proces.

⁶ FT-I2, Manualul pentru luptă al batalionului de infanterie, Editura Statului Major la Forțelor Terestre, 2015, art. 06291.

Știu cu toții cât de mare consumator de timp și resurse umane este acesta. Este mare consumator de timp deoarece, timpul până la care trebuie livrate anumite produse, nu permit parcurgerea întregului proces. Totodată este apreciat ca fiind nerealistic pentru că se bazează pe atât de multe incertitudini încât este dificil, dacă nu imposibil, să cunoști toate informațiile pentru a alege soluția optimă de rezolvare a problemei tactice. De asemenea, criticii îl caracterizează ca fiind prea dogmatic, pentru că personalul din comandament se concentrează pe parcurgerea procesului și prea puțin pe calitatea produselor acestuia.

Așa cum am arătat într-un articol publicat în Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale, am propus următoarele șase etape luare a deciziei, așa cum, cel mai probabil, se va întâmpla atunci când apare necesitatea adoptării retragerii:

„*Pasul 1* – Mediul operațional – ceea ce există, a existat și va exista, *pasul 2* – Obiectivele – cum dorim să influențăm mediul/amenințarea/inamicul, *pasul 3* – Cursurile de Acțiune (COA) – incluzând design-ul operației, metode, *pasul 4* – Analiza COA – cum va influența COA mediul operațional, *pasul 5* – Evaluarea COA – ce valoare reprezintă în funcție de obiectivele stabilite și *pasul 6* – Decizie și execuție – comunicarea COA structurilor care le pun în aplicare”⁷.

Această nouă paradigmă a procesului de luare a deciziei propus aici reprezintă baza procesului, care trebuie dezvoltat și cizelat pentru a-i crește eficiența și a-l face mai precis. Consider că aceste etape sunt mai prietenoase cu sistemul militar și planificatorul militar și cel mai important aspect îl reprezintă faptul că etapele pot fi dezvoltate concomitent.

Concluzii

Este cât se poate de firesc să considerăm că la un moment dat al desfășurării unei operații militare, retragerea este un procedeu ce va fi adoptat pentru a îndeplini anumite obiective ce țin, fie de preservarea forțelor și mijloacelor, fie de câștigarea timpului necesar forțelor Alianței de a intervenii, sau pur și simplu pentru a schimba raportul de forțe dintr-o anumită zonă de operație. Indiferent de obiectivele propuse, brigada

⁷ Irinel Apostolescu, *Este momentul schimbării procesului de luare a deciziei în Armata României?*, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale nr. 2/2019, p. 64.

mecanizată trebuie să fie gata să aplice elementele de doctrină întâlnite în manualele de luptă și să aplice cu celeritate și eficient procesele de comandament pentru a asista comandantul în adoptarea celei mai bune soluții în planificarea, organizarea și desfășurarea operației.

Retragerea, prin elementele ei constitutive, nu este o acțiune militară simplă. Ea necesită foarte multă coordonare, exactitate și fermitate în actul de conducere. Aceste atribute sunt foarte greu de atins pentru un stat major și forțe care nu sunt antrenate, care nu știu să se adapteze mediului operațional și care în condițiile războiului modern se bucură de o singură constantă, aceea că este complet impredictibil și câștigă acela care reușește să-și surclaseze adversarul în ceea ce privește mobilitatea, puterea de foc, dar mai ales procesul decizional.

Cunoașterea locului și rolului structurii în concepția operației eșalonului superior, implementarea a ceea ce este cunoscut ca *mission command* reprezintă o altă modalitate de asigurare a superiorității decizionale pe câmpul de luptă.

Consider că o decizie mai puțin elaborată este preferabilă în detrimentul lipsei unei decizii, dar implementarea unui proces decizional rapid trebuie să fie dezideratul oricărui comandant în relația pe care o are cu statul său major, prin urmare antrenarea comandamentului și căutarea celei mai eficiente modalități de realizare a simbiozei comandant – stat major poate fi o provocare imensă și deseori frustrantă, dar necesară.

BIBLIOGRAFIE

- APOSTOLESCU I., Lucrare de disertație cu tema: *Considerații privind pregătirea și desfășurarea acțiunii brigăzii mecanizate pe timpul executării retragerii*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011.
- APOSTOLESCU I., *Este momentul schimbării procesului de luare a deciziei în Armata României?*, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale nr.2/2019.

IVĂNESCU M.G., *Lucrare de licență*, Editura U.N.Ap., București, 2005.
TZU, Sun, *Arta Războiului*, București, Editura Humanitas, 1998.
Articolul 5 al Tratatului Nord-Atlantic, disponibil la https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm, accesat la 24.10.2021.
FT-I2, Manualul pentru luptă al batalionului de infanterie, Editura Statului Major la Forțelor Terestre, 2015, art. 06291.

